

VIDUJ – český překlad s komentářem

Viduj, doznání, je velmi důležitou -ne-li nejdůležitější- součástí Jom Ha-Kipurim. Během *aseret jemej tšuva* se viduj říká nejméně čtyřicetkrát, z toho na Jom Kipur desetkrát. Rambam píše (Hilchot Tšuva 2, 7):

„Všichni jsou povinni udělat na Jom Kipur tšuvu a říci **viduj** - výslovně uznat a vypovědět své chyby a provinění. A viduj se říká i na erev Jom Kipur [při minše, viz machzor: mincha na erev Jom Kipur], ještě než člověk začne jíst [*seudu mafseket*, poslední jídlo před začátkem půstu], aby -kdyby se jídlem udusil [Tosefta Joma 4, 13 uvádí: kdyby se pomátl]- nezemřel bez *viduje*. A přestože člověk udělá viduj už před *seudou mafseket*, musí ho potom zopakovat i **na maariv, na šachrit, musaf, minchu i ne'ilu**. A kdy konkrétně má viduj říct? Jedinec na konci šmone esre [před *elokaj necor*] a chazan uprostřed šmone esre, ve čtvrtém požeňání.“

ArtScroll Machzor uvádí *Mate Efrajim* (619, 8), který doporučuje říct ještě jeden [nepovinný] viduj i po seudě mafseket. Stačí říct zkrácený viduj, od *ašamnu* po *ti'eta'nu*.

Šulchan Aruch uvádí (607, 1), že při doznání „není nutno specifikovat konkrétní provinění; pokud ale člověk chce specifikovat, může. A pokud viduj říká potichu, tak je správné hříchy specifikovat.“

Rambam dále píše (tamtéž, 8):

„Viduj, který se ustálil v celém Jisraeli, je: *aval anachnu va-avotejnu chatanu* atd. [viz níže, první odstavec viduje], a to je podstata viduje. Překročení, která člověk dozná na jeden Jom Kipur, ať dozná znovu i na následující Jom Kipur, přestože ten rok udělal tšuvu [a neví o žádném provinění nebo hříchu, kterých by se dopustil], neboť je řečeno (Tehilim 51, 5):

Protože o svém provinění budu vědět, svůj hřích budu mít stále před sebou.

(Další halachot a minhagim na Jom Ha-Kipurim viz poslední strana.)

GMAR CHATIMA TOVA!

KOMENTÁŘE K VIDUJI:

(vybráno z anglické verze machzoru *ArtScroll (AS)*, str. 849 - 860, a dalších současných komentářů založených na *Sidur Ha-Gra*, *Chajej Adam* a *Sefer Ješ Nochlin*, které byly pro potřeby *Jom Kipuru* nachystány v *Ješivat Karnej Šomron* a v *Bejt Kneset Avraham Ohavi*.)

My a naši předkové jsme hřešili: proč zmiňujeme provinění starších generací, provinění, kterých jsme se my nedopustili? Tora nás učí, že člověk může být potrestán za hříchy svých předků stejně jako za své vlastní hříchy (viz Va-Jikra 26, 40), musí je tedy i uznat a vypovědět ve viduji. Naši moudří vysvětlují, proč je to spravedlivé: jsme totiž potrestáni za hříchy minulých generací jen tehdy, když jejich způsoby života schvalujeme. Když jejich jednání přejímáme, potvrzujeme tím, že naše vina je stejná jako jejich (Sanhedrin 27b). *Or Ha-Chajim* v komentáři k verši Va-Jikra 26, 40 píše, že správné pochopení hříchů, kterými se naši předkové provinili, je častokrát podmínkou naší vlastní tšuvy [našeho návratu a schopnosti převzít odpovědnost]. Někdy přijmeme rodinnou nebo místní „tradici“ jako správný způsob života jednoduše proto, že „se to tady takhle vždycky dělalo a nikdo za to nebyl nikdy potrestán“ [aniž bychom přemýšleli, k čemu taková „tradice“ může vést v budoucnosti]. Musíme proto vidujem vypovědět –tzn. prostě uznat- i hříchy minulosti. A hříchy, kterých jsme se my osobně coby jednotlivci nedopustili, musíme kromě toho uznat a vypovědět i proto, že všichni Židé jsou vzájemně odpovědní za chyby ostatních Židů, *kol Jisrael arevim ze-la-ze*.

Doznání „hřešili jsme“, *chatanu*, je podstatou viduje. (AS)

HŘEŠILI JSME PROTI HA-ŠEM A PUSTOŠILI SVOU VLASTNÍ DUŠI. Nejen že jsme se svými hříchy vůči Ha-Šem provinili, ale ještě jsme způsobili duchovní zpuštění (vedle základního významu má sloveso *ašam* další význam: být zpuštěn, zruinován - od slova *šmama*, pustota). (AS) ----- **JEDLI JSME ZAKÁZANÉ POKRMY**, *nevelot, trefot, šekecim* a *remesim*; pokrmy, z nichž nebyla oddělena truma a maaser a chala; pokrmy obsahující často červy; jedli jsme na místech s pochybným kašrutem. Jedli jsme bez požeňání před a po jídle; jedli jsme jen pro požitek; nebyli jsme pečliví s netilat jadajim. Byli jsme

VIDUJ ČESKÝ PŘEKLAD

(velká písmena v transkripci značí přízvuk)

וידוי

**ELOKEJNU VELOKEJ
AVOTEJNU, NÁŠ BOŽE
A BOŽE NAŠICH PŘEDKŮ,
KÉŽ PŘED TVOU TVÁŘÍ
PŘIJDE NAŠE TFILA
A KÉŽ NEJSI NEVŠÍMAVÝ
K NAŠÍ NEOPRÁVNĚNÉ
PROSBĚ, PROTOŽE MY
NEJSME TAK DRZÍ
A ZTVRDLÍ, ABYCHOM PŘED
TVOU TVÁŘÍ, HA-ŠEM, NÁŠ
BOŽE A BOŽE NAŠICH
PŘEDKŮ, TVRDILI, ŽE JSME
LIDÉ ZCELA SPRAVEDLIVÍ
A ŽE JSME NIKDY
NEHŘEŠILI. NAOPAK –
MY A NAŠI PŘEDKOVÉ
JSME HŘEŠILI,
AVAL ANACHNU
VA-AVOTEJNU CHATANU.**

אלוקינו ואלוקי
אבותינו תבוא
לפניך תפילתנו
ואל תתעלם
מתחנתנו, שאין
אנו עזי פנים
וקשי עורף
לומר לפניך ה'
אלוקינו ואלוקי
אבותינו צדיקים
אנחנו ולא
חטאנו, אבל
אנחנו ואבותינו
חטאנו.

PROVINILI JSME *ašAmnu*
SE

אשמנו

bezohlední a hrubí, nevíšali jsme si lidí, kteří potřebovali pomoc v tělesné, duševní nebo finanční nouzi. Zanedbali jsme příkaz lásky k Izraeli tím, že jsme se neúčastnili radosti nebo bolesti druhého.

BYLI JSME NEVDĚČNÍ A NEVĚRNÍ. Byli jsme nevděční a zrádci vůči lidem, kteří nám pomohli. Porušováním micvot jsme byli nevěrní Ha-Šem, který nám dává život a potravu. (AS) -----
ZANEDBALI JSME STUDIUM TÓRY – v čase, který jsme promarnili čtením novin, sledováním televize, posloucháním rádia, prázdnými řečmi s přáteli, nadbytečnými hodinami spánku: v tomto čase, který dohromady představuje mnoho hodin, jsme mohli studovat Tóru. Zanedbali jsme domluvené hodiny studia, zdržovali jsme *lomdej tora* od studia. Požehnali jsme požehnání nadarmo, požehnání zbytečně, požehnání bez soustředění. Zanedbali jsme micvu *kriat šma* v příslušný čas. Neměli jsme úctu k talmidej chachamim [k lidem, kteří znají Tóru a dále ji studují], k rodičům, ke starším sourozencům. V okamžiku tflý jsme si pletli hlavu přemýšlením o špatnostech a pomíjivých věcech tohoto světa. Zanedbali jsme plnění micvy mít jistotu v Ha-Kadoš-Baruch-Hu, tím, že jsme spoléhali jen na sebe nebo na ostatní lidi.

KRADLI JSME MAJETEK A NEPLNILI JSME OSOBNÍ ZÁVAZKY. Kromě toho, že jsme si vzali nebo použili cizí majetek bez placení, jsme si vzali i další věci, na které nemáme nárok: užíváme Jeho svět, aniž bychom Jemu žehnali a Jeho poslouchali; neplníme povinnosti vůči ostatním lidem; zneužíváme neznalosti nebo důvěry lidí; okrádáme lidi o jejich soukromí; okrádáme chudé a bezbranné o jejich důstojnost. (AS) -----
DÍVALI JSME SE LIDEM DO OKEN, abychom viděli, co dělají. Posunuli jsme mez, ubrali jsme druhému člověku vzduch, vzali jsme peníze lstí nebo nátlakem; tajně jsme se dívali na osobní majetek druhého člověka; oklamali jsme; vyzradili jsme tajemství; našli jsme ztracenou věc a nerozhlásili jsme to.

ŠÍŘILI JSME KLEVETY A BYLI JSME POKRYTEČTÍ. Pomlouvali jsme Ha-Šem zpochybňováním Jeho spravedlivosti a Jeho laskavosti. Diskreditovali jsme druhé lidi jak křivými pomluvami, tak zveřejňováním a šířením jejich chyb. Byli jsme pokrytečtí (slovo *dofi* lze číst jako *du-fi*, „dvojústý“), říkali jsme jedno, a mysleli druhé; mluvili jsme o lidech v jejich nepřítomnosti. (AS) -----
MLUVILI JSME O ZBYTEČNOSTECH, šířili jsme lašon ha-ra, pomlavy, lži. Bavili jsme se o všedních věcech na šabat a jomtov, mluvili jsme uprostřed šmone esre a při opakování šmone esre. Hovořili jsme se ženami lehkovážným hovorem. Hovořili jsme s neúctou o talmidej chachamim.

POKAZILI JSME DOBRÉ LIDI A SPRÁVNÁ USPOŘÁDÁNÍ HODNOT. Svými slovy nebo činy jsme způsobili, že jiní lidé snížili své normy a zásady jednání, že z lidí s určitými ideály se stali lidé otupělí a pasivní, z lidí velkorysých lidé, kteří se radši starají jen o sebe. A častým opakováním svých poklesků jsme způsobili, že *derech ješara*, rovná cesta života, je považována za něco pokřiveného a úchylného. (AS) -----
UCINILI JSME CHYBNÉ HALACHICKÉ ROZHODNUTÍ týkající se celého společenství a způsobili jsme, že se všichni provinili. Vypustili jsme semeno nadarmo; odmítali jsme vzít na vědomí; vymýšleli jsme špatnosti; dívali jsme se na nahé místo; dívali jsme se na ženy pro požitok. Zvedli jsme ruku na druhého člověka, abychom ho uhodili. Zostudili jsme druhého člověka nebo ho přivedli do rozpaků v přítomnosti jiných lidí. Křivě jsme pomluvili živé či mrtvé; zneužili jsme poklesku druhého k posílení své vážnosti.

BYLI JSME PŘÍČNOU, ŽE SE JINÍ LIDÉ PROVINILI. Ovlivnili jsme svým postojem ostatní lidi do té míry, že začali jednat špatně.

ZRADILI JSME *bagAdnu*

בגדנו

KRADLI JSME *gazAlnu*

גזלנו

HOVOŘILI JSME POMLUVY A „DVĚMA ÚSTY“ *dibArnu dofi*

דברנו דפי

POKŘIVILI JSME *he'evInu*

העוינו

ZPŮSOBILI JSME ZLÉ JEDNÁNÍ *ve-hiršA 'nu*

והרשענו

Výraz *rEš'a*, „špatnost“, „darebáctví“ [od *raš'A* – „špatný, zlý člověk“, „darebák“], se užívá v souvislosti s činy, nikoliv s myšlenkou, a spíše v souvislosti s činy předem zamýšlenými než s činy vykonanými pod vlivem náhlého návalu touhy. (AS) -----
PŘEŠLI JSME MLČENÍM projevy neúcty k Ha-Šem a k Tóře.

ZNÁSOBILI JSME SVÁ PROVINĚNÍ JEJICH OMLOUVÁNÍM. Nejen že jsme úmyslně hřešili, ale ještě jsme hledali argumenty a teorie, jak sami sebe ospravedlnit. Výraz *zadnu* označuje ještě horší stupeň úmyslného provinění než předchozí „darebáctví“, protože ten, kdo ospravedlňuje své špatné jednání, je bezpochyby náchylnější toto jednání opakovat a stáhnout k němu i další lidi. (AS)

ZNEUŽILI JSME CHUDÝCH A SLABÝCH LIDÍ. Výraz *chamas* označuje několik druhů hříchu. Základním významem tohoto slova v talmudické tradici je vymáhání, vynucování nebo vydírání, tzn. činnost, kterou někdo někoho zastrahuje nebo jinak nutí, aby něco prodal proti své vůli. Je to jeden ze zákazů v Deseti příkazech – *lo tachmod*, nedychti, netouži. Noachova generace [zničená Povodní] byla odsouzena právě kvůli *chamasu*, a to proto, že vytvořila společnost, která pronásledovala chudé a bezbranné. Chamas kromě toho označuje takové špatné jednání, které není právně postižitelné [přestože je špatné], jako například krádeže zanedbatelných finančních částek [*pachot mi-šave pruta*]. Takové „zanedbatelné“ zločiny jsou ukazatelem rozkladu společnosti a jejího smyslu pro spravedlivost. (AS)

VNESLI JSME NEPRAVDIVOST DO SVÝCH VŠEDNÍCH ŽIVOTŮ. (AS)

ZNEUŽILI JSME DŮVĚRY DRUHÝCH LIDÍ. Vědomě jsme radili druhým, aby dělali věci, které nejsou v jejich zájmu nebo které jsou špatné. Nezajímali jsme se dostatečně o ostatní lidi, nebrali vážně jejich problémy. (AS) ----- Dávali jsme zlé rady, abychom tak šířili nepřátelství a svár mezi lidmi. Seděli jsme v *mošav lecim* [viz komentář k Avot 3, 2-3 v G.Š. 103 - Šlach].

ČINILI JSME ZÁMĚRNĚ KLAMNÁ PROHLÁŠENÍ. Slibovali jsme neupřímné sliby a nevynakládali jsme dost úsilí na splnění slibů upřímných. A jako by to nestačilo, ještě jsme své počínání omlouvali tvrzením, že většinou stejně nikdo neočekává, že ostatní budou plnit své sliby. Tak jsme z našeho světa učinili místo lži, přestože chachamim učí, že lhář nemůže přijmout Šchinu (Sanhedrin 103a). (AS)

VTIPKOVALI JSME O ZÁVAŽNÝCH VĚCECH. Zesměšňovali jsme čestné a obětavé lidi. Zkoušeli jsme hledat odrazový můstek pro vtipkování v každém tématu. Tím jsme sobě i ostatním lidem pobaveným naší duchaplností velice ztížili návrat, tšuvu, protože jak učili naši moudří, jediný vtip může zhatit stovku pokárání. (AS)

DALI JSME NAJEVO ODPOR VŮČI BOŽÍ VŮLI. Poznali jsme Ha-Šem, ale úmyslně jsme se mu vzepřeli. Odmítli jsme poslechnout nějaký zákon Tóry jenom proto, že neodpovídal našemu osobnímu pojetí spravedlnosti nebo morálky. **Toto je nejhorší druh provinění**, jelikož z něj nemůže být viněn ani omyl, ani vášně nebo strach, nýbrž jen skutečnost, že jeho pachatel v podstatě nevěří v Boha, *chas ve-chalila*. (AS)

HNĚVALI JSME HA-ŠEM, protože jsme vůči Němu projevili neúctu. Jak říkají naši moudří: „Kdo ukradne jídlo a požehná nad ním, provokuje Boha.“ Jak si někdo může dovolit žehnat nebo plnit micvot věcmi nebo penězi, kterých nabyl opovržením Jeho vůlí?! (AS)

NEBRALI JSME NA VĚDOMÍ SVOU ODPOVĚDNOST. Byli jsme indiferentní k službě Ha-Šem, a tento náš postoj se projevil

ÚMYSLNĚ JSME HŘEŠILI

zAdnu

זדנו

BEZOHLEDNĚ JSME SI VYNUCOVALI

chamAsnu

חמסנו

HROMADILI JSME LEŽ

tafAlnu

šEker

טפלנו שקר

DALI JSME ŠPATNOU RADU

ja'Acnu rA

יעצנו רע

KLAMALI JSME

kizAvnu

כזבנו

VYSMÍVALI JSME SE

lAcnu

לצנו

BYLI JSME VZPURNÍ

marAdnu

מרדנו

HNĚVALI JSME

ni'Acnu

נאצנו

ODVRÁTILI JSME SE

sarArnu

סררנו

neplněním *micvot ase*, pozitivních příkazů, a nepřítomnosti seriózního přemýšlení o tom, co po nás Tóra vlastně žádá. Místo abychom své pohodlí a prosperitu využili k tomu, abychom lépe sloužili Ha-Šem, umožnili jsme jim vypěstovat v nás pohodlnost, samolibost a přílišné sebeuspokojení a sebedůvěru. (AS)

HŘEŠILI JSME KVŮLI POKŘIVENÉMU UVAŽOVÁNÍ. Hřešili jsme kvůli intelektuálnímu pokřivení, protože jsme prostou čestnost vyměnili za zkažené uvažování, které romantizuje nemorálnost a ospravedlňuje nepoctivost. Naše řeč i jednání je navíc stále nestydatější a neomalenější. (AS)

ZPOCHYBNILI JSME PLATNOST NĚKTERÝCH NEBO VŠECH MICVOT. Provinili jsme se, protože jsme nevěřili v Tóru nebo v platnost jednotlivých *micvot*. (AS) ----- **NEÚČASTNILI JSME SE TFIŁY V CIBURU,** oddělili jsme se od *ciburu*; obrátili jsme se na sekulární soud místo na soud podle Tóry (bejt din).

ZPŮSOBILI JSME OSTATNÍM LIDEM TRÁPENÍ nebo rozpaky. Dělali jsme věci, které lidi omezují v jejich schopnosti jednat a být činný, a tak jsme je donutili dělat něco, co možná není v jejich zájmu. Příčinou takového jednání je naše bezohlednost a nevšímavost vůči druhým lidem – tak si totiž ani nevšimneme, že jsme někomu ublížili. (AS)

ODMÍTALI JSME UVIDĚT RUKU HA-ŠEM VE SVÉM ŽIVOTĚ. Místo abychom nemoci, bolesti, finanční tíseň apod. rozeznali jako výzvu k návratu, ztvrdle jsme odmítali změnit své životní způsoby. Všechny těžkosti jsme přičítali nikoliv svým proviněním, nýbrž náhodě. (AS)

DOPUSTILI JSME SE ČINŮ, KTERÉ NÁS ŘADÍ MEZI RAŠ'AIM, DAREBÁKY, ZLÉ LIDI. Dopustili jsme se činů, které podle Tóry vypovídají o tom, že naše povaha je zlá. Mezi takové činy patří například pozvednout ruku k udeření člověka [a tím spíše udeřit člověka], krást nebo plánovat hřích (AS).

DOPUSTILI JSME SE HŘÍCHŮ, KTERÉ KAZÍ NÁŠ CHRAKTER. Dopustili jsme se hříchů, které jsou rovny modloslužbě: namyšlenost, nadměrný hněv, apatie vůči dobročinným záležitostem; a hříchů, které jsou spojeny s pohlavní nemorálností, jako například vulgární chování a erotismus. (AS)

[Podle jiných výkladů:] *nechal jsi nás sejít z cesty*: **COBY DŮSLEDEK NAŠICH HŘÍCHŮ NÁS BŮH NECHAL UPADNOUT.** Nesprávně jsme využili svou možnost svobodné volby. Sešli jsme z cesty a stáhli jsme s sebou i další. Výsledkem je, že Ha-Šem se k nám zachoval stejně: jelikož jsme z Jeho cesty sešli sami od sebe, On neučinil nic, co by nám v tom zabránilo. (AS)

Co dobrého nám naše zlo přineslo? Kdybychom ze své volby alespoň nějak trvale těžili, mohli bychom se na to vymluvit. Historie ale ukazuje, že Izraeli jeho hříchy nikdy nepřinesli nic trvale dobrého. Kolikrát jsme se pokoušeli napodobit nebo smísit se s hostitelskou kulturou – a k ničemu nám to nebylo! -- A kromě toho jsme Tvé *micvot* častokrát nekladli ani na roveň (podle druhého významu *šAva*: „rovnat se“) svým sekulárním a hříšným zájmům. (AS)

Na povrchu můžeme mluvit a jednat jako bychom se považovali za lidi spravedlivé, ale v hloubi dobře víme, že Tvé rozsudky proti nám jsou zcela spravedlivé. A proto stejně jako člověk, jemuž zemřel blízký příbuzný, prohlašujeme, že boží soud je spravedlivý. Takové rozeznání odpovědnosti je prvním krokem k návratu.

POKŘIVILI JSME SE *av'Inu*

עוינו

JEDNALI JSME SVĚVOLNĚ *pašA'nu*

פשענו

TRÁPILI JSME *carArnu*

צררנו

BYLI JSME ZATVRZELÍ *kiš'Inu Oref*

קשינו ערף

BYLI JSME ZLÍ A ŠPATNÍ *rašA'nu*

רשענו

KAZILI JSME SE *šichAtnu*

שחתנו

BYLI JSME *ti'Avnu*

תעבנו

ODPUDIVÍ SEŠLI JSME *ta'Inu*

תעינו

Z CESTY SVÁDĚLI JSME *ti'etA'nu*

תעתענו

Z CESTY

ODVRÁTILI JSME SE OD TVÝCH, DOBRÝCH PŘÍKAZŮ A ZÁKONŮ, A K NIČEMU NÁM TO NEBYLO *sArnu mi-micvotEcha u-mi-mišpatEcha ha-tov'Im ve-lo šAva lAnu.*

סרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שוה לנו.

A TY JSI SPRAVEDLIVÝ VE VŠEM, CO NA NÁS PŘÍCHÁZÍ, PROTOŽE TY JSI *ve-ata cadik al kol ha-bA alEjnu ki Emet as'Ita*

ואתה צדיק על כל הבא עלינו, כי אמת עשית ואנחנו הרשענו.

k tšuvě [k odpovědi; odpovědnosti?]. (AS)

ČINIL PRAVDU va-
A MY JSME anAchnu
ZPŮSOBILI ZLO. hiršA'nu.

Chazan při *chazarat ha-šac* v tomto místě pokračuje *hirša'nu u-faša'nu lachen lo noša'nu* atd.
Při tiché amidě pokračujeme *ma nomar*:

UZNÁVÁME, že H' ví nejen vše, co jsme udělali, ale i všechno, co nás k tomu vedlo. Ví, co děláme v soukromí, po čem toužíme a jak ospravedlňujeme své jednání. Ví o nesouladu mezi naším chováním v soukromí a na veřejnosti i o osobních zájmech, které ovlivňují naše rozhodnutí. (AS)

CHET je hřích vykonaný nevědomě nebo způsobený naší nedbalostí.
AVON je hřích vědomý, není ale spáchán jako záměrný projev vzdoru.
PEŠA je záměrný hřích spáchaný ze vzdoru, z nedostatku víry v Tóru nebo ve smysl některé z *micvot*.

TISLACH, *abys prominul* – aby ses vzal Svěho nároku nás potrestat.
TIMCHAL, *abys odpustil* – abys nechoval ani sebemenší zbytek hněvu nebo nepřátelství proti nám.
TECHAPER, *abys očistil* – abys odstranil veškeré důsledky našeho hříchu, jako bychom se ho nikdy nedopustili.
(AS)

Je-li slovo *chet* uvedeno v kontextu se slovy *avon* a *peša*, znamená nevědomý nebo neúmyslný hřích. Je-li uvedeno samostatně, je označením hříchu obecně. (AS)

TVRDILI JSME, ŽE JSME NEMĚLI JINOU MOŽNOST NEŽ HŘEŠIT. A HŘEŠILI JSME DOBROVOLNĚ, PROTOŽE JSME NEBYLI SCHOPNI ODOLAT SVODŮM.

POD NÁTŁAKEM: často se dopouštíme hříchů proto, že se sami přivádíme do situací, ve kterých můžeme ospravedlnit svůj hřích tvrzením, že nemáme jinou možnost než hřešit. Například: máme-li strach, že přijdeme o práci nebo o zákazníky, udílíme si povolení činit věci, o kterých víme, že jsou špatné, a za které bychom jiné lidi odsuzovali. (AS)

ODMÍTĹI JSME UZNAT, ŽE SE MŮŽEME MÝLIT.
Bůh nám dal svobodnou vůli, abychom dokázali činit rozumnou volbu, nikoliv abychom odmítali vidět pravdu. (AS)

**MA NOMAR LEFANECHA,
CO MÁME ŘÍKAT PŘED
TEBOU, JENŽ PŘEBÝVÁŠ
VE VÝŠINĚ? CO MÁME
POVÍDAT PŘED TEBOU,
KTERÝ SÍDLÍŠ NAD
MRAKY? NEZNÁŠ SNAD
VŠE, CO JE SKRYTÉ I CO
JE ODHALENÉ?**

**TY ZNÁŠ TAJEMSTVÍ
SVĚTA A NEJSKRYTĚJŠÍ
TAJNOSTI VŠEHO
ŽIVÉHO. ZKOUMÁŠ
NEJVNITŘNĚJŠÍ
MÍSTNOSTI A ZKOUŠÍŠ
MYŠLENKY HLAVY I
SRDCE. NIC PŘED TEBOU
NENÍ SKRYTO, PŘED
TVÝMA OČIMA NIC NENÍ
UTAJENO.**

**A PROTO, KÉŽ JE VŮLÍ
PŘED TEBOU, HA-ŠEM,
NÁŠ BOŽE A BOŽE NAŠICH
PŘEDKŮ, ABYS NÁM
PROMINUL VŠECHNY
NAŠE CHYBY [chet],
ODPUSTIL VŠECHNY NAŠE
HŘÍCHY [avon] A OČISTIL
NÁS OD VŠECH
ZÁMĚRNÝCH PROVINĚNÍ
[peša]:**

HŘÍCH

**KTERÝM JSME
PŘED TEBOU
HŘEŠILI
POD NÁTŁAKEM I
Z VLASTNÍ VŮLE**

**HŘÍCH, KTERÝM
JSME PŘED TEBOU
HŘEŠILI
ZATVRDLOSTÍ
SRDCE**

al chEt

*še-chatAnu
lefanEcha
be-Ones u-
ve-racOn*

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-imUc
ha-lEv*

מה נאמר לפניך
יושב מרום ומה
נספר לפניך שוכן
שחקים, הלא כל
הנסתרות
והגגלות אתה
יודע?

אתה יודע רזי
עולם ותעלומות
סתרי כל חי. אתה
חופש כל חדרי
בטן ובוהן כליות
ולב. אין דבר
נעלם ממך ואין
נסתר מנגד
עיניך.

ובכן יהי רצון
מלפניך ה'
אלוקינו ואלוקי
אבותינו שתסלח
לנו על כל
חטאותינו
ותמחל לנו על
כל עונותינו
ותכפר לנו על
כל פשעינו.

על חטא

שחטאנו לפניך
באונס וברצון

על חטא
שחטאנו לפניך
באימוץ הלב

HŘEŠILI JSME V DŮSLEDKU NEVĚDOMOSTI

Nepřemýšleli jsme a neučili jsme se. Zanedbání studia Tóry vede **nevyhnutelně** k chybnému jednání. Nedostatečné chápání a vzhled do věcí a neinformovanost jsou příčinou mylného hodnocení životních situací. Dobrovolná nevědomost není omluvou. (AS)

NEUVÁŽENĚ JSME NĚCO ŘEKLI NEBO SLÍBILI. (AS)

CHTĚLI JSME, ABY SI NÁS NĚKDO VŠIMNUL. MYSLELI JSME SI, ŽE NÁS NIKDO NEVIDÍ. (AS)

(K zákazu *giluj arajot* viz 11.kapitola Mesilat Ješarim; *arajot* jsou zakázané pohlavní styky a v širším pojetí vše, co k nim v důsledku může vést. Někdy to může být i pohled na fotografii nebo podání ruky. Spojení *giluj arajot*, dosl. odhalení nahoty, znamená porušení zákazu *arajot*.)

ŠPATNĚ JSME NALOŽILI S DAREM ŘEČI: mluvili jsme vulgárně, lhali jsme, rušili jsme hovorem v synagoze, vyžradili jsme důvěrné informace a hovořili jsme na šabat o práci. (AS)
Více viz výše: *dibarnu dofi*.

ZNEUŽILI JSME VĚDĚNÍ A OKLAMALI JSME DRUHÉ. (AS)

SNILI JSME O HŘÍŠÍCH, KTERÉ BYCHOM CHTĚLI SPÁCHAT – kdybychom mohli a nikdo by nás neviděl. Takové fantazie jsou začátkem hříchu. Z určitého pohledu jsou dokonce horší než vysněný hřích, protože nás ruší ve studiu a při tfile; a jsou schopny pozměňovat naše životní cíle.
Do této kategorie patří i myšlenky, které zlehčují autoritu učenců Tóry. (AS)

UBLÍŽILI JSME TĚM, KTEŘÍ V NÁS MĚLI DŮVĚRU. (AS)

VYZNÁVÁME SVÉ HŘÍCHY A BIJEME SE V PRSA, ALE PŘITOM NEMÁME UPŘÍMNOU TOUHU SE ZMĚNIT. (AS)

ÚČASTNILI JSME SE HOVORU VĚNOVANÉHO OBSCÉNNOSTEM, DISKUSÍ O INTIMNÍCH TÉMATECH. (AS)

DOKONCE I KDYŽ HŘEŠÍME NEÚMYSLNĚ, vypovídá náš ledabylý postoj k překročenému zákazu o tom, že nám moc nezáleží na Jediném-Jenž zakázal. Kdybychom zákaz nebrali na lehkou váhu, věnovali bychom mu větší pozornost. (AS)

NEMĚLI JSME RESPEKT PŘED TĚMI, KTEŘÍ NÁS MOHLI VĚST. Způsobili jsme přerušení tradice, protože jsme

HŘÍCH, KTERÝM JSME PŘED TEBOU HŘEŠILI Z NEDOSTATKU VĚDĚNÍ

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
bi-vli da'at*

על חטא
שחטאנו לפניך
בבלי דעת

HŘÍCH, KTERÝM JSME PŘED TEBOU HŘEŠILI PROJEVEM RTŮ

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-vitUj
sfatAjim*

על חטא
שחטאנו לפניך
בביטוי שפתיים

HŘÍCH, KTERÝM JSME PŘED TEBOU HŘEŠILI NEPOKRYTĚ A V SKRYTU

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
ba-galUj u-
va-sAter*

על חטא
שחטאנו לפניך
בלוי ובסתר

HŘÍCH, KTERÝM JSME PŘED TEBOU HŘEŠILI „ODKRYVÁNÍM NAHOTY“

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-gilUj
arajOt*

על חטא
שחטאנו לפניך
בגילוי עריות

HŘÍCH, KTERÝM JSME PŘED TEBOU HŘEŠILI ŘEČÍ SVÝCH ÚST

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-dibUr
pE*

על חטא
שחטאנו לפניך
בדבור פה

HŘÍCH, KTERÝM JSME PŘED TEBOU HŘEŠILI SVÝM VĚDĚNÍM A LSTÍ

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-da'at u-
ve-mirmA*

על חטא
שחטאנו לפניך
בדעת ובמרמה

HŘÍCH, KTERÝM JSME PŘED TEBOU HŘEŠILI MYŠLENKAMI

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-harhOr
ha-lEv*

על חטא
שחטאנו לפניך
בהרהור הלב

HŘÍCH, KTERÝM JSME PŘED TEBOU HŘEŠILI KLAMÁNÍM DRUHÝCH

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-hona'at
rE'a*

על חטא
שחטאנו לפניך
בהונאת רע

HŘÍCH, KTERÝM JSME PŘED TEBOU HŘEŠILI DOZNÁNÍM ÚST

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-vidUj pE*

על חטא
שחטאנו לפניך
בוידוי פה

HŘÍCH, KTERÝM JSME PŘED TEBOU HŘEŠILI NA SHROMÁŽDĚNÍ NEŘESTI

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
bi-ve'idAt
znUt*

על חטא
שחטאנו לפניך
בועידת זנות

HŘÍCH, KTERÝM JSME PŘED TEBOU HŘEŠILI ÚMYSLNĚ I NEÚMYSLNĚ

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-zadOn u-
vi-šgagA*

על חטא
שחטאנו לפניך
באדון ובשגגה

HŘÍCH, KTERÝM JSME PŘED TEBOU HŘEŠILI

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha*

על חטא
שחטאנו לפניך

neposlouchali její nositele. Stěžujeme si na vady přicházejících generací, jsme za ně ale odpovědni sami –alespoň částečně-, protože od nás se naše děti naučili nerespektovat starší. (AS)

ZNEUŽILI JSME SLABŠÍHO. Užili jsme fyzické, peněžní nebo politické moci k zastrašení slabších. (AS)

ZAPOMÍNÁME NA FAKT, ŽE LIDÉ SOUDÍ BOHA PODLE TOHO, JAK SE MY CHOVÁME (výraz *chilul ha-šem* lze přeložit i jako „vyprázdnění Jména“). Kdybychom měli skutečný, osobní zájem na *kiduš ha-šem*, nikdy bychom se nemohli chovat způsobem, který by mohl být příčinou *chilul ha-šem*. Čím je kdo známější a rozeznatelnější jako Žid Tóry, tím více musí brát zřetel na to, jaký dojem činí jeho chování na ostatní. (AS)

V nežidovském prostředí to neplatí jen o Židech Tóry, ale o každém, kdo je nositelem vnějšího znaku židovství, jako jsou např. kipa, cicit nebo pejzy. Jakékoli nevhodné chování před nežidovskou veřejností pak může být znesvěcením božího Jména.

Chilul ha-šem je jediné provinění, které plně neočistí ani tšuva, ani Jom Kipur, ani útrapy, nýbrž jediné smrt (Rambam, Hilchot Tšuva 1, 4).

ODDÁVALI JSME SE PRAZDNÝM ŘEČEM. Nedílnou součástí prázdných řečí bývá hloupé tlachání a příliš obecná, škodlivá tvrzení, vycházející z nevědomosti. Služba Bohu vyžaduje přinejmenším tolik přemýšlení a příprav jako naše osobní či obchodní záležitosti. Rabi Jisrael Salanter říkával, že prvním příkazem je „Nebudeš hlupákem“. Mnoho hříchů je důsledkem obyčejné hlouposti. (AS)

ZNEČISTILI JSME SI ÚSTA VULGÁRNÍM HOVOREM. (AS)

Jecer ha-ra – viz 1. kapitola Mesilat Ješarim: život člověka je neustálý boj s *jecer ha-ra*, který se ho nekonečně bohatým arzenálem figlů snaží co nejvíce vzdálit službě Ha-Šem.

UŠKODILI JSME LIDEM V JEJICH PŘÍTOMNOSTI I ZA JEJICH ZÁDY. Přivedli jsme lidi do rozpaků. Uškodili jsme jim tajně, aby utrpěli škodu a neznali příčinu.

Někdy se dopouštíme hřichu, když se stydíme nepřizpůsobit se chování lidí, kteří nás znají. A někdy naopak skrýváme své činy před spravedlivými lidmi, protože bychom se před nimi jinak styděli. (AS)

SLACH LANU, promiň nám – vzdej se Svého práva nás potrestat.

MCHAL LANU, odpusť nám – nechovej ani sebemenší zbytek hněvu nebo nepřátelství proti nám.

KAPER LANU, očisti nás – odstraň veškeré důsledky našeho hřichu, jako bychom se ho nikdy nedopustili. (AS)

**POHRDÁNÍM
RODIČI A UČITELI**

*be-zilzUl
horIm u-
morIm*

בזלזול הורים
ומורים

על חטא

שחטאנו לפניך

בהזקק יד

על חטא

שחטאנו לפניך

בהילול השם

**HŘÍCH, KTERÝM
JSME PŘED TEBOU
HŘEŠILI SILNOU
RUKOU**

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-chOzek
jAd*

**HŘÍCH, KTERÝM
JSME PŘED TEBOU
HŘEŠILI
ZNESVĚCENÍM
BOŽÍHO JMÉNA**

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-chilUl
ha-šEm*

**HŘÍCH, KTERÝM
JSME PŘED TEBOU
HŘEŠILI
HLOUPOSTÍ ÚST**

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-tifšUt pE*

על חטא

שחטאנו לפניך

בטיפשות פה

**HŘÍCH, KTERÝM
JSME PŘED TEBOU
HŘEŠILI
NEČISTÝMI RTY**

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-tum'At
sfatAjim*

על חטא

שחטאנו לפניך

בטומאת

שפתיים

**HŘÍCH, KTERÝM
JSME PŘED TEBOU
HŘEŠILI SVÝM
ŠPATNÝM PUDEM**

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-jEcer
ha-rA*

על חטא

שחטאנו לפניך

ביצר הרע

**HŘÍCH, KTERÝM
JSME PŘED TEBOU
HŘEŠILI PROTI
TĚM, KTEŘÍ VĚDÍ, I
PROTI TĚM, KTEŘÍ
NEVĚDÍ**

*al chEt
še-chatAnu
lefanEcha
be-jod'Im
u-ve-lo
jod'Im*

על חטא

שחטאנו לפניך

ביודעים ובלא

יודעים

**A VŠECHNY TYTO
HŘÍCHY, BOŽE
PROMINUTÍ:
PROMIŇ NÁM
ODPUSŤ NÁM
OČISTI NÁS.**

*vVe-al
kulAm
elOka
slichOt
slAch lanu
mchAl lAnu
kAper lAnu*

ועל כולם

אלוקה סליחות

סלח לנו

מחל לנו

כפר לנו.

(Viduj dále pokračuje písmenem *kaf*: *al chet še-chatanu lefanecha be-Chapat šochad* atd.)

Translation © Gut Šábés, 5766-8

VÝBĚR HALACHY

NA (EREV) JOM HA-KIPURIM:

Šulchan Aruch 602, 1: Jemej Tšuva: po všechny dny mezi Roš Ha-Šana a Jom Ha-Kipurim (JHK) říkáme více tfilot a tachnunim. *Poznámka Remy: a každý den říkáme Avinu Malkenu, ráno i odpoledne, kromě šabatu [...]. A každý den před svítáním říkáme třikrát viduj, kromě erev JHK, kdy ho říkáme jen jednou.*

604, 1: Erev Jom Ha-Kipurim: na erev JHK je micva jíst a pít a udělat řádnou seudu. *Poznámka Remy: a je zakázáno se postit. [...]. A před rozbřeskem neříkáme tolik slichot jako v ostatní dny tšuvy; jsou ale místa, kde je zvykem říkat naopak více slichot, a všude by se v tomto případě měli řídit místním zvykem.*

605: Minhag kaparot: ten zvyk, že se dělají kaparot na erev JHK, zabíjí se kohout za každého mužského jedince a říkají se nad ním verše – tomuto zvyku by se mělo zamezit [MIŠNA BERURA: *mi-šum chašaš darkej ha-emori*, kvůli obavě, že to má příliš blízko ke „způsobům Emoritů“ [tzn. ke všeobecně pohanským zvykům, jako jsou např. pověřivost, věštění budoucnosti, magie, okultismus, astrologie, horoskopy apod.. Odlišný pohled viz Rema].

606, 4: Mikve: ponořit se [na erev JHK] do mikve může člověk kdykoliv [...] pokud to je za dne [MB: a je dobré, když je to ještě před minchou]; a nad ponořením se nežeňná [MB: nežeňná se, protože toto ponoření není povinnost, nýbrž jen zvyk]. Rema: a stačí se ponořit jednou a bez viduje.

607, 6: Rema: Jom Ha-Kipurim dosáhne **odpuštění** jen pro ty, kteří se vrací a věří v jeho schopnost odpuštění dosáhnout. Kdo si ale do něj kopne a řekne si v duchu „k čemu mi je ten Jom Kipur dobrý?“, za toho odpuštění nedosáhne.

611, 1: [Co se týče zákazů] je na JHK noc ve všem stejná jako den. A jaké jsou ty **zákazy**? *Melacha* [„práce“, jakákoli činnost spadající pod 39 kategorií činnosti a jejich variace], jezení, pití, mytí, mazání/natírání těla, obutí [kožené] obuvi, pohlavní styk; a *karet* je jen za melachu, jídlo a pití. **2:** Za každou melachu, za jejíž vykonání na šabat jsme vinni [a potrestání nebo povinni přinést obětinu], jsme vinni i na JHK [...], s jediným rozdílem, že [zatímco] na šabat jsme za úmyslné porušení [zákazu] vykonávat tuto melachu] vinni [a potrestání] ukamenováním, na JHK jsme za úmyslné porušení [zákazu] vinni [a potrestání] karetem [ArtScroll Machzor: *karet je spiritual excision*][...].

KICUR ŠULCHAN ARUCH 131 (překlad M. Havelková, upraveno): 7. Je zvykem zapálit za celou rodinu jedno světlo (**svíčku**), protože na Jom Kipur sestoupil Moše

s druhými dvěma deskami Tóry, a Tóre se říká světlo [svíčka; *ner*]; a ještě jedno světlo za zemřelého otce nebo matku, aby pro ně bylo dosaženo odpuštění. Obyčejně se jedna svíčka zapálí doma, kde hoří až do následujícího večera a použije se pak jako havdalová svíce. Druhá se zapálí v synagoze. Svíčky nesmí být z vosku pocházejícího z budov, ve kterých se slouží *avoda zara* [...]. Nejlepší je vzít svíčku do synagogy, když tam jdeme na minchu, abychom ji mohli dát na vhodné místo a zapálit před západem slunce, protože když pak se jde do synagogy na aravit, není už dost času.

14. Je napsáno [Ješaja 58, 13 – verš obsažený i v ranním šabatovém kiduš]: (*a nazveš-li šabat „požitek“ a den oddělený pro Ha-Šem [nazveš], „ctěný“ (tak tvůj požitek bude pro Ha-Šem)*) atd.; podle *draše* (Šabat 119) je tímto dnem Jom Kipur, kdy se nesmí jíst ani pít, a zároveň je micva pocítit ho čistými oděvy a světle. Proto v synagoze prostřeme bílé ubrusy a rozsvítíme mnoho světel, která byla nazvána *pocoutou*, neboť je psáno (Ješajahu 24, 15): *Uctěte v údolích [ba-urim: slovo urim, „údolí“, je tu možno podle souhlásek chápat i jako „světla“ (or)] Ha-Šem*, a Targum překládá: *pocťte světly Ha-Šem*. Doma rozsvítíme před soumrakem svíčky a prostřeme stoly jako na šabat. [...]. Nad svícemi se říká požehnání *ašer kidšanu be-micvotav ve-civanu lehadlik ner šel jom ha-kipurim* (*Jenž nás oddělil svými příkazy a přikázal nám zapálit jomkipurové světlo*) [...].

15. Muži oblékají **kitl** (bílé roucho), které se podobá rubáši pro mrtvé, aby se člověku pokořilo a zlomilo srdce. [...]. A protože je to roucho určené výhradně ke tfile, nesmí se v něm chodit na záchod. Rovněž ženy nosí čistý bílý oděv k pocť dne; a jako projev strachu z rozhodnutí soudu by na sobě neměly mít žádné šperky.

16. Otec a matka **před odchodem do synagogy** žehnají svým dětem, protože už začíná *kedušat ha-jom*, oddělenost dne, a brány nezištné slitovnosti, *rachamim*, jsou otevřeny. V požehnání rodiče prosí, aby jejich děti byly zapečetěny pro dobrý život a jejich srdce byla stále v bázni před Ha-Šem. Přitom pláčí, aby jejich *tfilot* byly přijaty, což probudí i jejich děti, a ty se tak vydají cestou spravedlivých a zbožných lidí. Někteří jdou za *talmidej chachamim* a *cadikim* nechávají se od nich požehnat a žádají je, aby na ně vzpomněli ve svých tfilot v tento hrozivý a oddělený den. A to pokud možno ještě za plného dne, protože k večeru musí být všichni připraveni přijmout *kedušat ha-jom* už v klidu s vyrovanou myslí. Požehnání zní: *jesimcha elokim ke-efrajim ve-chi-menaše* atd. a *jevarechecha ha-šem ve-jišmerecha* atd., k čemuž může každý přidat podle svých řečnických schopností. Nejlépe je říci toto: *Kěz je vůli našeho Otce, který je na nebi, Avinu še-be-šamajim, vložit do tvého srdce lásku k Němu a bázeň před Ním, a kěz tě bázeň před Ha-Šem stále provází, aby ses nedopouštěl chyb a hříchů. Ať toužíš jen po Tóre a jejich micvot, ať tvá ústa mluví moudře*

a tvé srdce ví, co je respekt, tvé ruce ať se zabývají plněním micvot, nohy ať běží, aby mohly konat vůli tvého Otce, který je na nebi. Ať ti dá spravedlivé syny a dcery, kteří budou studovat Tóru a plnit micvot celý svůj život. Ať je tvůj pramen požehnaný. Ať je tvé živobytí počestné, pokojné a hojné, ať přichází z Jeho štědré ruky, a ne z darů z rukou lidských bytostí; ať ti dá takové zaměstnání, při kterém budeš mít čas sloužit Ha-Šem. Ať jsi vepsán a zapečetěn pro dobrý život spolu s ostatními cadiky lidu Izraele. Amen.

17. Oblékáme **talit**, ale musíme tak učinit ještě za dne a požehnat nad ním. A když se opozdíme až do soumraku (*bejn ha-šemašot*), nad talitem nežeňnáme (protože micvu cicit lze splnit, a tedy i nad ní požehnat, pouze ve dne).

ARTSCROLL MACHZOR (*Selected Laws and Customs*, str.835-848):

Mincha: 76. Je starodávným zvykem **rozdávat před minchou na erev JHK co nejštědřejší cedaku**. Velice rozšířenou praxí je umístit v synagoze vícero misek nebo pokladniček určených na různé dobročinné účely, aby každý mohl přispět v souladu se svými možnostmi (viz *Mate Efrajim* 607, 3).

Viduj: 79. Při viduji stojíme, náš postoj ale musí vyjadřovat pokoru a zkroušenost: lehce se ohneme v pase, sklopíme hlavu a nahrbíme ramena (Mišna Berura 607, 10). Je obecně přijatým zvykem, že se při jmenování jednotlivých provinění pokaždé lehce udeříme pěstí do levé nebo střední části hrudi. **80.** Při viduji musíme stát ve vertikální poloze, tzn. nesmíme se o nic opírat. „Opíráme“ se tehdy, pokud bychom po nečekaném odstranění opory spadli. **90.** Doporučuje se udělat ještě jeden [nepovinný] viduj po seudě mafseket. Stačí říct zkrácený viduj, od *ašamnu po ti'eta'nu* (*Mate Efrajim* 619, 8). [...] Před Kol Nidrej je zvykem číst Tfilu Zaka [str. 38].

Seuda mafseket: 82. Poslední jídlo se jí po minše. Jedí se lehce stravitelné pokrmy, např. drůbeží maso [drůbeží vývar, vařené maso, kreplach apod.]. Vyhýbáme se pokrmům vyvolávajícím žízeň [soleným, kořeněným] a alkoholickým nápojům, protože by narušily naši soustředěnost při tfile. Ryby se obvykle nejedí.

Příprava domácnosti a synagogy: 85. Přestože na Jom Kipur nejíme žádné jídlo, rozprostřeme -na počest dne- na stoly bílé ubrusy stejně jako na šabat (*Šulchan Aruch* 610, 4).

Odchod Jom Kipur: 155. Moca'ej Jom Kipur je trochu jako jomtov, a každý by tedy měl pojíst slavnostní jídlo (*Rema, Šulchan Aruch* 624, 5). Mídraš říká, že této noci vyházi *bat kol* a říká: *běz a jez s radostí svůj chléb!* (*Mišna Berura* 625, 15). **156.** Každý by měl hned po skončení JK začít se stavbou suky, aby tak přešel z jedné micvy hned do druhé [a následujícího dne ji pak dokončit celou (MB)].

157. Následující den by šacharit měl být brzy ráno [ke-vatikin].